

Na osnovu člana 59 stav 2 Zakona o sportu („Službeni list Crne Gore“, br 36/11 i 36/13) i u vezi čl. 25 i 33 Statuta Šahovskog saveza Crne Gore od 17.05.2014. godine, Upravni odbor Šahovskog saveza Crne Gore, na sjednici održanoj ... donio je

PRAVILNIK O SUDIJAMA

Opšte odredbe

Član 1

Ovim pravilnikom propisuje se način rada sudija Šahovskog saveza Crne Gore (u daljem tekstu: sudija), zadaci Odbora sudija ŠSCG (u daljem tekstu: Odbor sudija); rangiranje i način sticanja sudijskih zvanja; prava, obaveze i odgovornosti; sudijske identifikacione oznake; određivanje broja sudija i kriterijume za delegiranje sudija; angažovanje sudija na takmičenjima koja nisu u organizaciji Šahovskog saveza Crne Gore, kao i način odjevanja sudija.

Dužnost sudije vrši se u cilju pravilnog i stručnog sprovođenja šahovskih takmičenja i jedinstvene primjene Statuta i drugih akata ŠSCG usklađenih sa Pravilima igre i ostalim propisima FIDE, uz poštovanje sudijske kompetencije.

Značenje izraza

Član 2

Pojedini izrazi upotrijebljeni u ovom pravilniku imaju sljedeća značenja:

Kalendar takmičenja je spisak takmičenja za kalendarsku godinu sa terminima odigravanja i osnovnim podacima o pojedinom takmičenju za koja je organizator ili suorganizator ŠSCG;

Odbor sudija je tijelo koga bira Upravni odbor ŠSCG sa zadatkom organizovanja rada sudija na način koji garantuje da će se šahovska takmičenja (turniri) odvijati uz poštovanje važećih pravila ove drevne igre;

Organizator takmičenja (turnira) je pravno ili fizičko lice koje je obavezno da obezbijedi nesmetano i bezbjedno održavanje takmičenja (turnira) u skladu sa propozicijama shodno Zakonu o sportu i regulativom ŠSCG.

Raspis takmičenja (turnira) je pozivno pismo organizatora nekog takmičenja (turnira) u kome se navode, pored naziva takmičenja (turnira) i organizatora, i sljedeći podaci o takmičenju: mjesto odigravanja, uslovi smještaja, dolaska i odlaska, kriterijumi za učešće na turniru, sistem takmičenja i tempo igre, agenda, delegirani sudije, nagradni fond i način njegove raspodjele i ostali podaci specifični za predmetno takmičenje;

Registar sudija ŠSCG je spisak sudija sa osnovnim podacima koji se objavljuje na sajtu ŠSCG i redovno ažurira;

Suorganizator takmičenja (turnira) je pravno ili fizičko lice koje prenosi obaveze organizovanja takmičenja (turnira) na druga pravna ili fizička lica u skladu sa propozicijama shodno Zakonu o sportu i aktima ŠSCG.

Turnirski pravilnik (pravilnik takmičenja) je akt koji donosi organizator takmičenja za određeno takmičenje (turnir) u saglasnosti sa delegiranim sudijama, i donosi se na osnovu raspisa takmičenja (turnira) u skladu sa važećim pravilima ŠSCG;

Turnirski odbor (odbor takmičenja) je zvanično tijelo turnira koga čine najmanje tri člana (broj članova je neparan), čije nadležnosti su bliže utvrđene u Pravilniku o takmičenjima ŠSCG.

Odbor sudija ŠSCG

Član 3

Odbor sudija je tijelo koga formira Upravni odbor ŠSCG (u daljem tekstu: UO) u cilju efikasnog organizovanja i sprovođenja šahovskih takmičenja predviđenih kalendarom takmičenja.

Odbor sudija radi na sjednicama koje zakazuje predsjednik Odbora sudija ili predsjednik UO, u skladu sa poslovnikom o radu Odbora sudija.

Zadaci Odbora sudija su sljedeći:

- 1) izrada i ažuriranje Registra šahovskih sudija;
- 2) priprema godišnjeg izvještaja o radu Odbora sudija, koji se podnosi UO do 15. februara tekuće za predhodnu godinu;
- 3) predlaganje UO liste sudija za takmičenja iz Kalenda takmičenja;
- 4) organizacija obuke i seminara za sudija;
- 5) organizovanje i praćenje vođenja sudijske administracije za pojedina takmičenja u organizaciji ili suorganizaciji ŠSCG;
- 6) ažuriranje rejting administracije na mjesečnom nivou;
- 7) predlaganje rejting administratora UO;
- 8) izrada Predloga sudijskih tarifa; i
- 9) ostali zadaci koje mu povjeri UO.

Registar sudija ŠSCG

Član 4

Registar sudija ŠSCG (u daljem tekstu: Registar) vodi kancelarija ŠSCG u pisanoj formi kao sudijski karton koji se čuva u arhivi ŠSCG.

Registar se vodi i u elektronskoj formi koji se objavljuje i redovno ažurira na zvaničnom veb-sajtu ŠSCG – www.sahcg.me.

Upis sudija u registar se obavlja godišnje do 15. decembra tekuće za narednu godinu, uz podnošenje zahtjeva za upis.

Uz zahtjev za upis u registar, koji sadrži podatke o podnosiocu zahtjeva, ime prezime, godina rođenja, datum sticanja sudijskog ranga, kontakte i adresu, potrebno je priložiti sljedeće:

- potvrdu o sudijskom rangu;
- dokaz o crnogorskom državljanstvu;
- dokaz o izvršenoj uplati takse koju propisuje ŠSCG.

Sudijski karton sadrži podatke iz stava 4 ovog člana.

Član 5

Da bi sudija bio određen da sudi na nekom takmičenju (turniru) mora ispunjavati sljedeće uslove:

- da je upisan u Registar;
- da je licenciran od strane FIDE prema važećim propisima;
- da je izvršio uplatu godišnje članarine u iznosu koji propisuje ŠSCG.

Sudije koje ne ispunjavaju uslove iz stava 1 ovog člana ne mogu biti delegirani za suđenje na takmičenjima (turnirima) u organizaciji ili suorganizaciji ŠSCG.

Sudijski rangovi

Član 6

Sudijski rangovi su sljedeći:

- šahovski sudija;
- nacionalni šahovski sudija, na engleskom: „National Arbiter, NA“;
- FIDE sudija, na engleskom: „FIDE Arbiter, FA“;
- internacionalni šahovski sudija, na engleskom: „International Arbiter, IA“.

Sudije sa dosadašnjim rangom klupski, odnosno regionalni sudija preimenuju se u rang šahovskog sudije.

Shodno Pravilima FIDE, FIDE i internacionalni sudije se licenciraju po kategorijama od A – D.

Zvanje šahovskog sudije i nacionalnog šahovskog sudije su doživotni.

Zvanje šahovskog sudije, odnosno nacionalnog šahovskog sudije stiče se položenim ispitom za određeni rang sudije na seminarima za sudije, koji se organizuju prema organizacionoj šemi ŠSCG ili na drugi način u saglasnosti sa UO.

Šahovski sudija

Član 7

Kandidat za polaganje za šahovskog sudiju podnosi zahtjev za polaganje ispita za sticanje zvanja šahovskog sudije.

Uz zahtjev iz stava 1 ovog člana kandidat je dužan da dostavi sljedeće:

- dokaz o završenom seminaru ili obuci za sudiju;
- dokaz o izvršenoj uplati takse koju propisuje ŠSCG.

Licenca šahovskog sudije izdaje se licu starijem od 18 godina.

Nacionalni šahovski sudija

Član 8

Kandidat za polaganje za nacionalnog šahovskog sudiju podnosi zahtjev za polaganje ispita za sticanje zvanja nacionalnog šahovskog sudije.

Uz zahtjev iz stava 1 ovog člana kandidat je dužan da dostavi sljedeće:

- kopiju licence šahovskog sudije;
- potvrdu ŠSCG o ispunjenju sudijske norme za više sudijsko zvanje, suđenje od najmanje godinu dana sa rangom šahovskog sudije;
- dokaz o završenom seminaru ili obuci za sudiju;
- dokaz o izvršenoj uplati taksi koju propisuje ŠSCG.

FIDE i internacionalni šahovski sudija

Član 9

Zvanje FIDE (FA) i internacionalnog šahovskog sudije (IA) stiče se prema Pravilniku FIDE o sudijskim rangovima.

Kandidat za sudije iz stava 1 ovog člana podnosi zahtjev ŠSCG za priznavanje FIDE (FA) ili internacionalnog šahovskog sudijee (IA) .

O kandidatu iz stava 2 ovog člana daje mišljenje Odbora sudija i Stručni odbor.

Ukoliko kandidat ima pozitivna mišljenja iz stava 3 ovog člana predlaže se za zahtjevani sudijski rang.

Uz zahtjev iz stava 2 ovog člana kandidat je dužan da dostavi sljedeće:

- dokaz o navršениh 21. godinu;
- dokaz o izvršenoj uplati takse koju propisuje ŠSCG, čiji su aktuelni iznosi istaknuti na sajtu ŠSCG; i
- dokaz o izvršenoj uplati takse koju propisuje FIDE.

FIDE lista

Član 10

Sudije svih rangova se upisuju na FIDE listu i dobijaju odgovarajuću FIDE licencu. Pokretanje postupka za upis na FIDE listu ili izmjenu sudijskog ranga vrši se preko kancelarije ŠSCG.

Visine aktualnih taksi FIDE istaknute su na sajtu FIDE.

Licenca FIDE se gubi ukoliko sudija ne sudi dvije godine.

Za ponovno aktiviranje licence potrebno je pokrenuti postupak u ŠSCG.

Plan i program za sticanje zvanja sudija i sudijske norme

Član 11

Plan i program za sticanje zvanja sudija, dužinu trajanja i način obuke, način polaganja ispita, određivanje ispitne komisije i predavača i sudijske norme, donosi se shodno Pravilima FIDE.

Plan i program za sticanje zvanja sudija i sudijske norme donosi UO na predlog Odbora sudija.

Prava, obaveze i odgovornosti sudije

Član 12

Suđenje zvaničnih takmičenja na teritoriji Crne Gore obavlja se u skladu sa aktima ŠSCG koji su usklađeni sa FIDE pravilima, aktima ŠSCG i turnirskim pravilnicima (pravilnicima takmičenja).

Sve registrovane sudije u Crnoj Gori obavezne su da se pridržavaju ovog pravilnika.

Sudije koje nisu upisane u Registar, a sude na takmičenjima u Crnoj Gori, obavezne su da se pridržavaju ovog pravilnika.

Organizator takmičenja obavezan je da sudije iz stava 3 ovog člana upozna sa ovim pravilnikom prije početka takmičenja.

Član 13

Zvanična takmičenja sude sudije upisane u Registar.

Ukoliko se ukaže potreba za angažovanjem sudija koji nisu upisani u Registar, o izboru i načinu angažovanja tih sudija odlučuje UO.

Broj sudija na takmičenju (turniru) određuje se u zavisnosti od nivoa i značaja takmičenja (turnira), od broja učesnika i uslova za takmičenje, shodno Pravilniku o takmičenjima ŠSCG i učešću na.

Prema ulozi sudije na takmičenju (turniru) mogu se delegirati:

- glavni sudija;
- zamjenici glavnog sudije;

Glavni sudija ima rang takmičenja ili viši.

Zamjenici glavnog sudije mogu imati niži rang od ranga takmičenja.

Za glavnog sudiju ne može biti delegirano lice starije od 67. godina.

Glavni sudija je odgovoran za regularnost takmičenja, određuje djelokrug rada svojih zamjenika i donosi izvršne odluke.

Zamjenici glavnog sudije mijenjaju glavnog sudiju u njegovom odsustvu i donose izvršne odluke, koje može promijeniti glavni sudija.

Član 14

Sudije imaju obaveze prije, za vrijeme i poslije takmičenja.

Obaveze prije takmičenja su:

- 1) izrada raspisa takmičenja (turnira) u saradnji sa organizatorom;
- 2) izrada pravilnika takmičenja (turnirskog pravilnika) shodno raspisu takmičenja (turnira) u saradnji sa organizatorom;
- 3) učešće u pripremi takmičenja, tj. priprema prostora za igru u saradnji sa organizatorom;
- 4) obezbjeđivanje i kontrola potrebnih rekvizita za igru u saradnji sa organizatorom;

- 5) kontrola ispunjenosti uslova za odvijanje takmičenja u saradnji sa organizatorom takmičenja;
- 6) obezbjeđivanje ostalih uslova takmičenja na način da se takmičenje odvija uz primjenu pravila šahovske igre.

Obaveze za vrijeme takmičenja su:

- 1) odgovornost za ispunjenost uslova za igru tokom takmičenja;
- 2) odgovornost za poštovanje pravila igre od strane učesnika;
- 3) odgovornost za regularnost;
- 4) priprema, vođenje i čuvanje potrebne dokumentacije;
- 5) sprovođenje mjera u slučaju materijalnih povreda ovog pravilnika i turnirskog pravilnika, kao i prekršaja discipline učesnika takmičenja;
- 6) izrada biltena nakon završenog kola;
- 7) slanje izvještaja kancelariji ŠSCG, najkasnije pola sata nakon završenog kola, radi obavještanja medija.

Izvještaj iz stava 3 tačka 6 ovog člana sadrži: pojedinačne, odnosno ekipne rezultate, tabelu nakon odigranog kola, važne detalje koji se odnose na derbi kola, eventualna rezultatska iznenađenja, osvajanje bala, titule i sl.

Obaveze poslije takmičenja obuhvataju pripremu i predaju izvještaja sa takmičenja organizatoru takmičenja u roku od 7. dana.

Izvještaj iz stava 5 ovog člana sadrži sljedeće:

- 1) pravilnik takmičenja (turnirski pravilnik);
- 2) konačne tabele sa redosljedom osvojenih mjesta učesnika;
- 3) rejting izvještaj;
- 4) zapisnik kola (kod ekipnih mečeva i zapisnike sa mečeva);
- 5) bilten, ukoliko je rađen;
- 6) formulare svih odigranih partija za takmičenja gdje je obavezno zapisivanje poteza;
- 7) žalbe na odluke i preduzete mjere sudija, kao i odluka odbora takmičenja (ukoliko ih je bilo);
- 8) disciplinske prijave u slučaju da je bilo prekršaja discipline učesnika takmičenja (turnira);
- 9) izvještaj o postignutim normama za igrače i sudije.

Sudija koji sudi na takmičenju (turniru) za koje ŠSCG nije organizator ni suorganizator, a koji je prijavljen kod ŠSCG, takođe je obavezan da ŠSCG dostavi izvještaj sa takmičenja (turnira).

Član 15

Rješavanje po žalbama na sudijske odluke u slučaju materijalne povrede ovog pravilnika i pravilnika takmičenja (turnirskog pravilnika) odlučuje turnirski odbor.

Disciplinska odgovornost šahovskih sudija i drugih aktera na šahovskom takmičenju, postupak i disciplinske mjere bliže određuje Disciplinski pravilnik ŠSCG.

Sudijske identifikacione oznake

Član 16

Sudijske identifikacione oznake čine sudijska licenca ŠSCG, sudijska licenca FIDE i sudijska akreditacija.

Sudijska licenca je potvrda o sudijskom zvanju koju izdaje ŠSCG, odnosno FIDE.

Sudijska licenca ŠSCG, pored slike, sadrži sljedeće podatke:

1. ime i prezime sudije;
2. datum rođenja;
3. rang sudije;
4. registarski broj licence;
5. datum sticanja sudijskog ranga;
6. potpis ovlaštenog lica ŠSCG;
7. u desnom uglu znak ŠSCG;

8. FIDE sudije i međunarodne sudije u lijevom uglu imaju znak FIDE.
Sudijsku akreditaciju izrađuje ŠSCG sadrži podatke iz sudijske licence, osim podataka u tač. 2 i 5.
Organizator takmičenja može izraditi akreditaciju koja pored podataka iz st. 3 i 4 ovog člana sadrži i naziv takmičenja, sponzore i sl.

Na svim takmičenjima u toku obavljanja sudijske dužnosti mora biti jasno istaknuta sudijska identifikaciona oznaka, tj. sudijska legitimacija ili sudijska akreditacija.

Određivanje broja sudija na takmičenju

Član 17

Određivanje broja sudija i izbor sudija za takmičenje vrši na osnovu:

- broja učesnika;
- broja različitih segmenata takmičenja;
- prostora predviđenog za održavanje takmičenja;
- broja odvojenih djelova takmičarskog prostora i sl.

Kriterijumi za delegiranje sudija

Član 18

Delegiranje sudija se vrši prema sljedećim kriterijumima:

- rang takmičenja;
- rang sudije;
- mjestu održavanja takmičenja;
- rodne ravnopravnosti;
- učestalosti suđenja pojedinih sudija, sa akcentom na broj sudijskih dana;
- znanje jednog od zvaničnih FIDE jezika, ukoliko je to potrebno;
- komplikat interesa.

Kriterijumi navedeni u stavu 1 ovog člana nijesu eliminatorno poređani, već će se uzimati u obzir prema posebnim situacijama koji se bliže utvrđuju pravilnicima takmičenja (turnirskim pravilnicima).

Ukoliko delegirani sudija otkáže svoje učešće dužan je da to učini 10. dana prije početka takmičenja uz pisano obrazloženje.

Dotadne kriterijume propisuje UO na predlog Odbora sudija.

Sudijske tarife ŠSCG

Član 19

Organizator šahovskih takmičenja dužan je da isplati sudijsku taksu u skladu sa sudijskim tarifama koje propisuje UO.

Delegiranje sudija za takmičenja (turnire) koja nisu u organizaciji ili suorganizaciji ŠSCG

Član 20

Za takmičenja (turnire) koja nisu u organizaciji ili suorganizaciji ŠSCG, sudije se mogu delegirati na zahtjev organizatora, koji se 10. dana prije početka takmičenja dostavlja ŠSCG, u kome se navode podaci o rang i uslovima takmičenja i dostavlja raspis turnira.

Uz zahtjev se dostavlja dokaz o izvršenoj uplati takse u iznosu koji propisuje ŠSCG.

Organizator takmičenja iz stava 1 ovog člana dužan je da sudiji isplati naknadu putnih troškova, troškova hrane i smještaja, kao i sudijsku taksu u skladu sa sudijskim tarifama ŠSCG, ili shodno ugovoru sa ŠSCG ili određenu na neki drugi način uz saglasnost ŠSCG.

Na osnovu dostavljenog zahtjeva ŠSCG u roku od pet dana ŠSCG je dužan da odgovori na zahtjev u kome su navedene delegirane sudije shodno kriterijumima iz ovog pravilnika, kao i uslovi koje organizator takmičenja treba da ispuni.

Delegirane sudije iz stava 1 ovog člana su dužne poštovati ovaj pravilnik.

Način odjevanja

Član 21

Sudije su dužne da poštuju pravila odijevanja shodno pravilima odijevanja zvaničnih učesnika šahovskih priredbi koji donosi UO.

Organizator šahovskih takmičenja (turnira), zbog sponzorskih ili drugih potreba, može odrediti način odijevanja sudija uz saglasnost ŠSCG.

Prelazne i završne odredbe

Član 22

Registar iz člana 6 ovog pravilnika će biti izrađen i objavljen na sajtu ŠSCG do 30. novemba 2014. godine.

Sudijske tarife iz člana 18 ovog pravilnika će biti donijete do 30. aprila 2015. godine.

Plan i program za sticanje zvanja sudija i sudijske norme će biti donijeti do 30. novemba 2014. godine.

Član 23

Stupanjem na snagu ovog pravilnika prestaje da važi Pravilnik o šahovskim sudijama iz 2007. godine.

Član 24

Ovaj pravilnik stupa na snagu danom donošenja.

Broj_____

Podgorici, dana_____

UPRAVNI ODBOR ŠSCG

Angelina Vuković